

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum voluntas, & intellectus sint eadem potentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

seipfam immutare respectu aliquorū directe, cum sit domina suorum actuum. Et cum dicitur, quod non immutatur directe a creatura, intelligitur a creatura alia. Nō tñ ipsa potest se cogere, quia in hoc importatur contradictio. scilicet quod aliquid sit acceptum a seipso, quia violentum est, in quo nihil confert vim patiens, confert autem vim inferens. Et sic voluntas nō potest se cogere, quia sic seipsa in illa vi aliquid conferret, in quantum cogeret se, & nil conferret in quantum cogeret, quod est impossibile, p̄ quē modum probat Philosophus in 5. Eth. quod nullus patitur iniustum a seipso, quia qui patitur iniustum, patitur aliquid contra voluntatem suam: si autem faciat iniustum, est secundum suam voluntatem.

cap. 9. & 10. tom. 5.

AD SECUNDUM dicendum, quod corpora caelestia non possunt de necessitate immutare voluntatem, nec unius hominis, nec multitudinis: sed possunt immutare ipsa corpora. Ex ipso autē corpore aliquo modo voluntas inclinatur, licet nō necessario, quia resistere potest, sicut cholericus ex naturali cōplexione inclinatur ad iram, tamen aliquis cholericus potest resistere per voluntatem isti inclinationi. Non autem resistunt nisi sapientes corporalibus inclinationibus, qui sunt pauci respectu stultorum, quia stultorum infinitus est numerus, Ecclesiast. 1. Et ideo dicitur, quod corpora caelestia immutāt multitudinem, in quantum multitudo sequitur inclinationes corporales, non autem immutant hunc uel illum, qui per prudentiam resistunt inclinationi predictae.

AD TERTIUM dicendum, quod incontinens non dicitur uinci a passionibus quasi ipsa passiones cogat, uel immutent necessario voluntatem, alioquin incontinens non esset puniendus, quia pena nō debetur in uoluntario: incontinens autem non dicitur in uoluntario operari secundum Philosophum in 3. Eth. sed dicitur incontinens uinci a passionibus, in quantum eorum impulsui uoluntarie cedit.

AD QUARTUM dicendum, quod angeli non imprimunt intellectui, quasi interius aliquid in intellectu agentes: sed solum ex parte obiecti, in quantum aliquid intelligibile proponunt, quo intellectus noster confortatur, & conuincitur ad sensum: sed obiectum uoluntatis per angelum propositum nō de necessitate immutat uoluntatem, ut dictum est, & ideo nō est simile.

In corp. art.

AD QUINTUM dicendum, quod purgatio illa secundum quam angeli purgantur quae ad intellectum pertinet, est purgatio a nescientia, ut Dionysius dicit 6. cap. Caelestis Hierar. si tamen pertineret ad effectum, dicerentur purgare, quasi persuadendo.

7. cap. a modo illius.

AD SEXTUM dicendum, quod illud, quod est inferius uoluntate, ut corpus uel appetitus sensibilis, nō immutat uoluntatem, quasi directe in uoluntatem agendo: sed solum ex parte obiecti. Obiectum enim uoluntatis est bonum apprehensum: sed bonum apprehensum a ratione uniuersali non mouet, nisi mediante apprehensione particulari, ut dicitur in 3. de Anima, eo quod actus sunt in particularibus. Ex ipsa autem passione appetitus sensitui cuiusdam potest esse interdum complexio corporis, uel quaecumque impressio corporalis, quae ex hoc quod appetitus ille utitur organo, impedit & interdum totaliter ligat ipsa particularis apprehensio, uel id quod ratio superior dicitur in uniuersali, ut non applicetur actu ad hoc particulare. Et sic uoluntas in appetendo mouetur ad illud bonum, quod sibi nuntiat apprehensio particularis, praetermissio illo bono, quod nuntiat ratio uniuersalis. Et per hunc modum huiusmodi passiones uoluntatem

Com. 58. tom. 1.

tem inclinant, non tamen de necessitate immutant, quia in potestate uoluntatis est huiusmodi commutatio, ut uoluntas non impediatur, secundum illud Gen. 4. Subter te erit appetitus illius. peccati.

AD SEPTIMUM dicendum, quod cōpulsio illa de qua ibi fit mentio, non est coactionis, sed efficacis persuasionis, uel per aspera, uel per lenia, &c.

ARTICVLVS. X.

Verum uoluntas & intellectus sint eadem potentia.

DECIMO quaeritur, utrum uoluntas & intellectus sint eadem potentia. Et ut quod sic. Potentia enim distinguuntur secundum obiecta, obiectum autem intellectus est uerum, uoluntatis uero bonum, cum ergo bonum, & uerum sint idem in proposito, & differant ratione, uidetur quod intellectus & uoluntas sint idem re: sed differant ratione.

¶ 2. Praet. Secundum Philosophum in 3. de Anima, uoluntas in ratione est, ergo uel est idem quod ratio, uel pars rationis: sed ratio est eadem potentia cum intellectu, ergo & uoluntas.

¶ 3. Praet. Vires animae cōmuniter diuiduntur in rationale, irrationale, & concupiscibile: sed uoluntas distinguitur ab irrationali & concupiscibili, ergo continetur sub rationali, & sic non distinguuntur.

¶ 4. Praet. Ubicumque inuenitur idem obiectum & ratione, est una potentia: sed uoluntas & intellectus practici est idem obiectum re & ratione, utriusque enim obiectum uidetur bonum, ergo intellectus practicus non est alia potentia quam uoluntas: sed intellectus speculatiuus non est alia potentia quam practicus, quia secundum Philosophum in 3. de Anima, Intellectus speculatiuus per extensionem fit practicus, ergo uoluntas & intellectus simpliciter sunt una potentia.

¶ 5. Praet. Sicut ad cognoscendum differentia duntaxat adiuuicem, oportet quod sit idem qui cognoscit utrumque eorum, inter quae differentia consideratur, ita oportet quod sit idem, qui cognoscit & uult: sed ad hoc quod cognoscatur differentia inter aliqua duo, ut inter album & dulce, oportet quod eadem potentia sit quae cognoscatur utrumque, et quo probat Philosophus in 2. de Anima sententiam communem esse, ergo eadem ratione oportet quod eadem potentiam quae cognoscit & uult, & ita intellectus & uoluntas sunt una potentia, ut uidetur.

SED CONTRA, est quod appetituum genus unum aliud est ab intellectu secundum Philosophum, sed uoluntas continetur sub appetituum, ergo uoluntas est alia potentia ab intellectu.

¶ 2. Praet. Intellectus cogit secundum Philosophum in quinto Meta. Sed uoluntas nō potest cogi, ut dictum est, ergo intellectus & uoluntas non sunt una potentia.

RESPON. Dicendum, quod uoluntas & intellectus sunt diuersae potentiae & ad diuersa genera potentiarum pertinentes. Ad cuius euidenciam sciendum est, quod cum distinctio potentiarum attenditur penes actus, & obiecta, non qualibet obiectorum differentia ostendit diuersitatem potentiarum, sed differentia obiectorum in quantum obiecta sunt non autē aliqua accidentaliter differentia, quae accidit obiecto sicut quod est obiectum. Sensibili enim in quantum est sensibile, accidit esse animatum, uel inanimatum, quamuis ipsi rebus quae sentiuntur, haec differentia non sint essentiales. Et ideo penes has differentias non differuntur potentiae sensitiuae: sed penes accidentia, uisibile, & tangibile quae sunt differentiae sensibiles, in quantum est sensibile, siue per esse sensibile, siue per medium.

medium, vel sine medio. Et quando quidem differētia essentialis obiectorum, in quantum obiecta sunt, simulantur, ut dissidentes per se aliquid specialē obiectū animæ, ex hoc diversificatur potētia: sed non genera potētiarum, sicut sensibile nominat non obiectū animæ simpliciter, sed quoddam obiectū quod prædictis differentijs per se dividitur: Vnde visus & auditus & tactus sunt diversæ potētiæ specialēs ad idem genus potētiarum animæ pertinētis. sed ad sensum. Sed quando differentia accepta dividit ipsum obiectum, cōter acceptum, tunc ex tali differentia innotescunt diversæ genera potētiarum: dicitur autem aliquid esse obiectum animæ secundum quod habet aliquam habitudinē ad animam: ubi ergo invenimus diversas rationes habitudinē ad animam, ibi invenimus per se differentiam in obiecto animæ demonstrantem diversum genus potētiarum animæ. Res autem ad animam inveniunt duplicem habitudinem habere. Vnā, secundū quod ipsa res est in anima per modum animæ, & non per modum sui. Aliam, secundum quod anima comparatur ad rem in suo esse existentem. Et sic obiectum animæ est aliquid dupliciter. vno modo in quantum est esse in anima nō secundum esse propriū, sed secundum modum animæ. i. spiritualiter, & hæc est ratio cognoscibilis in quantum est cognoscibile. Alio modo est aliquid obiectum animæ secundū quod ad ipsum anima inclinā, & ordinatur secundum modum ipsius rei in seipsa existentis, & hæc est ratio appetibilis in quantum est appetibile. Vnde cognoscitium & appetitium constituunt diversæ genera potētiarum, vnde cum intellectus sub cognoscitio comprehendatur, oportet voluntatem & intellectum esse potētiās genere diversas.

AD PRIMUM ergo dicēdū, quod distinctio potētiarum non ostenditur ex obiectis secundum rem cōsideratis, sed secundū rationē, quia ipsæ rationes obiectorum specificant ipsas operationes potētiarum. Et ideo ubi est diversā ratio obiecti, ibi invenimus diversam potētiā, quamuis sit eadē res quæ subest vtrique rōni, sicut est de bono & vero. Et hoc patet in rebus materialibus. Nam aer patitur ab igne in quantum est calidus, secundum quod est in potētia aer calidus: in quantum vero ignis est lucidus, patitur ab eo secundum quod ipse est diaphanus. Nec est eadem potētia in aere secundū quam dicitur diaphana & potētia calidus, quamuis idem ignis sit qui in vtramque potētiā agit.

AD SECUNDUM dicēdū, quod potētia dupliciter potest cōsiderari, vel in ordine ad obiectum, vel in ordine ad essentia animæ in qua radicatur. Si ergo voluntas consideretur in ordine ad obiectum, sic ad aliud genus a se pertinet quā intellectus, & sic voluntas cōtra rōnem & intellectum distinguitur, ut dictum est. Si vero voluntas cōsideretur secundū id in quo radicatur sic, cum voluntas non habeat organum corporale, sicut nec intellectus, voluntas & intellectus ad eandem partem animæ reducuntur. Et sic quicquid intellectus, vel ratio sumitur prout includit in se vtrumque, & sic dicitur quod voluntas est in ratione. Et secundum hoc rationale includens intellectum & voluntatem dividitur contra irascibile & concupiscibile. Vnde patet solutio ad tertium.

AD QUARTUM dicēdū, quod obiectū intellectus præcisi non est bonum: sed verum relatum ad opus.

AD QUINTUM dicēdū, quod velle, & cognoscere nō sunt actus vnius rōnis, & ideo non possunt perti-

A nere ad unam potētiā, sicut cognoscere dulce & alium, vnde non est simile.

Vtrum voluntas sit altior potētia quam intellectus, & nobilitas animæ cōsistit in hoc, quod est ad imaginem Dei: sed anima est ad imaginem secundum rationem vel intelligentiam. Vnde Aug. dicit in 3. super Gen. ad literam. Intelligentius in eo factū hominem ad imaginē Dei, quo irrationalibus animalibus antecellit: id autem est ipsa ratio vel mēs vel intelligentia, vel si quo alio vocabulo commōdus appellatur. ergo excellentissima potētia anime est intellectus. Sed dicendum, quod sicut imago est in intellectu, ita etiam in voluntate, cum imago secundum August. in lib. de Trinitate attendatur secundum memoriam intelligentiam & voluntatem.

¶ 2 Sed contra, Ex quo nobilitas animæ penes imaginem attenditur, oportet quod illud sit excellentius animæ, ubi magis proprie invenitur ratio imaginis: sed si imago sit in voluntate, & in intellectu, magis proprie est in intellectu quam in voluntate, unde Magister in 2. Sent. dist. 16. dicit imaginem esse in cognitione veritatis, similitudinem in dilectione boni. ergo oportet quod adhuc intellectus nobilior sit quam voluntas.

¶ 3 Præter. Cum de potētijs iudicemus ex actibus, oportet ipsam potētiā esse nobiliorem, cuius actus est nobilior: sed intelligere est nobilius quam velle. ergo intellectus est nobilior quam voluntas. probatio mediæ est actus specificetur ex terminis, oportet illum actum esse nobiliorem, cuius est terminus nobilior: sed intellectus actus est sibi motum ad animam, actus autem voluntatis secundū motū ab anima ad res. ergo cum anima sit nobilior rebus exterioribus, intelligere erit nobilius quam velle.

¶ 4 Præter. In omnibus ordinatis, quāto aliquid magis distat ab infimo, tanto est altius: sed infimū in potētijs animæ est sensus, voluntas aut magis appropinquat sensui quam intellectus. nam voluntas cū sensuius potētijs cōmunicat in conditione obiecti, sicut. n. sensus particularium est, ita voluntas: voluntas enim particularē sanitatem in hoc vniuersali quod est sanitas: intellectus autem est vniuersaliū. ergo intellectus est altior potētia quam voluntas.

¶ 5 Præter. Regens est nobilior rector: sed intellectus regit voluntatem. ergo est nobilior voluntate.

¶ 6 Præter. Illud a quo est aliquid, habet auctoritatē super ipsum & maioritatem, si sit diversum in essentia: sed intelligentia est a memoria, sicut filius a patre, voluntas a memoria & intelligentia, sicut Spiritus sanctus a patre & filio. ergo intelligentia hēt auctoritatē respectu voluntatis, & est maior & potentior ea.

¶ 7 Præter. Quanto aliquis actus est simplicior & immaterialior, tanto est nobilior: sed actus intellectus est simplicior quā voluntatis, & immaterialior, quā intellectus abstrahit a materia, non autē voluntas, ergo actus intellectus est nobilior quā voluntatis.

¶ 8 Præter. Intellectus in anima comparatur splendore in rebus materialibus: voluntas sive affectus calori, ut patet ex dictis Sanctorum: sed splendor est nobilior calore, cum sit qualitas nobilioris corporis. ergo intellectus est nobilior voluntate.

¶ 9 Præter. Illud quod est propriū hominis, in quantum est

capit. 20. in prin. com. 3.

10. de Trin. 4. 11. com. 3.